

BIT#4 – Budapest Intézet Tényanyag

A közmunka költséges álmegoldás

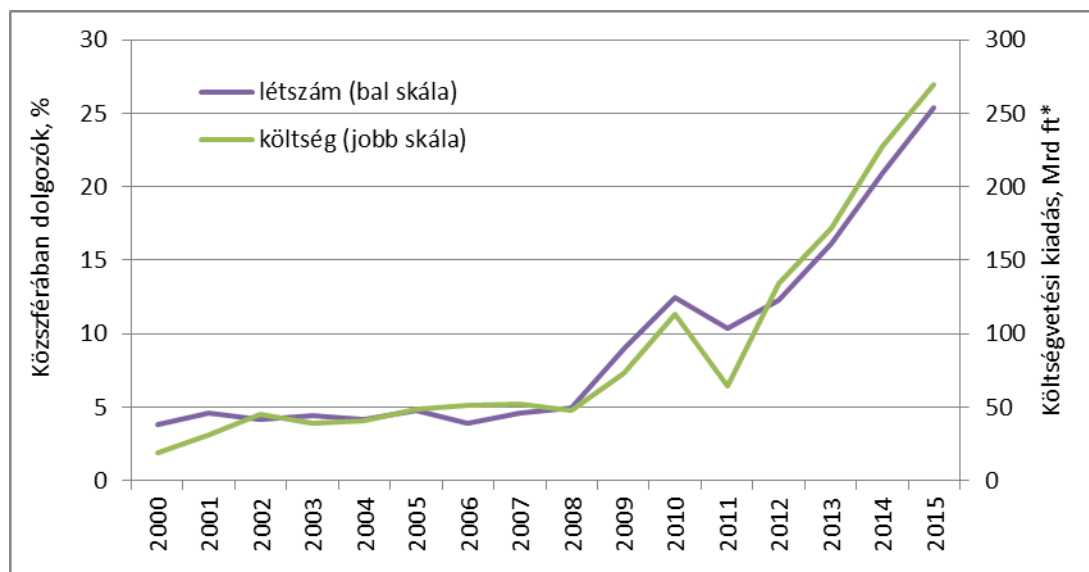
- A közmunka minden összehasonlításban nagyon sokba kerül, ennyi pénzből máshol ezerszer hatékonyabb rendszereket működtetnek.
- Minél többet fogunk rá költeni, annál nagyobb igényt lesz majd rá az önkormányzatok, és a politika részéről.
- Közben a munkapiacra való visszavezetés adatai siralmasak. Sőt, az is előfordul, hogy a közmunka hatására vesznek el egyesek az állásukat: elküldik a közalkalmazottakat és visszaveszik közmunkásként.

Minden összehasonlítás szerint nagyon sokat költünk közmunkára

Az idén a kormány 270 Mrd forintot szán [közfoglalkoztatásra](#). Csaknem négyszer annyit, mint a 2009-es keret, amikor hasonlóan nagy volt a [munkanélküliség](#). Más országokban, ahol hasonló mértékű a tartós munkanélküliség, sokkal kevesebbet költenek ilyen programokra. A költségvetés egészéhez képest több, mint hatszor annyit fordítunk erre, mint Szlovákia, és húszszor annyit, mint Lengyelország.¹

A dinamikusan fejlődő „közmunkaiparágban” többen dolgoznak, mint a textiliparban vagy az egészségügyben. Sőt, 2015-ben már több közmunkás lesz, mint az állami iskolák pedagógusai. Ha megvalósul az idénre tervezett létszámnövelés, akkor átlagosan 213 ezren dolgoznak majd közmunkásként: minden negyedik állami alkalmazott közmunkás lesz.

A közmunkások létszáma és költsége 2000-2015

*2015. évi árakra átszámítva; Források: (Létszámokhoz) [MTA KRTK KTI Adatbank](#), [NMH](#) éves jelentések és [Magyarország 2015. évi reformprogramja](#), [KSH intézményi munkaügyi statisztikája](#). (Kiadásokhoz) [Költségvetési zárszámadások és tervek](#).

A közfoglalkoztatás nem jó befektetés

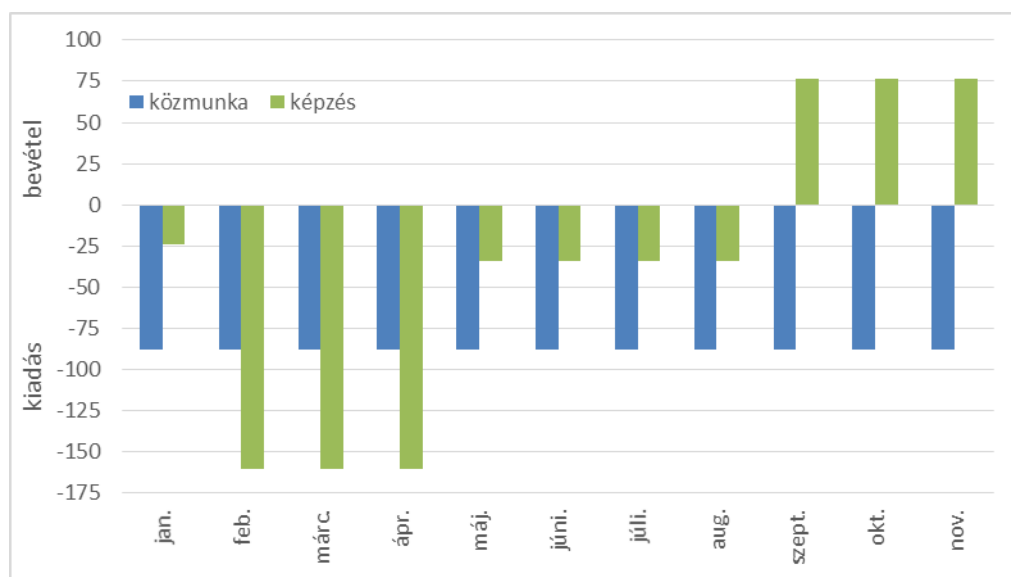
A közmunkára költött pénzt sokkal okosabban is fel lehetne használni, hiszen a közmunka-program nem képes a munkanélküliség csökkentésére. A legfrissebb adatok szerint a közmunkások 13%-a kerül vissza rendes állásba, és 80 %-uk újra regisztrált munkanélküli lesz.² A közmunka legfeljebb arra jó, hogy átmenetileg enyhítse a [szegénységet](#), de ezt is rossz hatékonysággal éri el, hiszen a közmunkára nem feltétlenül a rászorultság alapján osztják be a munkanélkülieket, és a munkabér sem függ attól, hogy kinek mekkora családot kell eltartania.

Ráadásul a közmunka egyáltalán nem olcsó: a közmunkás béréen túl a munkaszervezők bérét, az eszközök és anyagok költségét is ki kell fizetni, nem beszélve a korrupció lehetőségéről. A közmunkások közvetlenül a munkáltatótól kapják a bérüket, amit az állam térít meg az önkormányzatnak, és csak szórványosan ellenőrzi a pénz felhasználását. Így a közmunka viszonylag könnyen felhasználható más célra, az önkormányzati források kiegészítésére, vagy akár magáncélokra. Ritkán derül rá fény, ha például nem az önkormányzat földjén dolgoztak a közmunkások, vagy kevesebb napot dolgoztak kevesebb pénzért, mint amennyit aláírtak. Hiába jogellenes, az is előfordul, hogy a bérköltségeket úgy próbálják lefaragni: elküldik a közalkalmazottat és visszaveszik közmunkásként.³

A csökkenő állami támogatások mellett érthető, hogy a [helyi önkormányzatok](#) egyre jobban érdekeltek a közmunka-programok szervezésében, ami egyre nagyobb kiadásokhoz vezet. Ráadásul a közmunka-kiadások visszafogása a polgármesterek ellenállása mellett a kormány népszerűségét is megtépné, mivel ez azonnal lerontaná a munkaügyi statisztikát: csökkenne a foglalkoztatás és nőne a munkanélküliség.⁴

Mivel a [foglalkoztatáspolitikai programokra](#) szánt [keret](#) rendszerint szűkös, minél többet költünk közmunkára, annál kevesebb forrás jut a hatásosabb programokra, például az átképzésekre. Pedig, ha közmunka helyett személyre szabott szolgáltatásokat kapnának, a tartós munkanélküliek jó része valódi [munkahelyet](#) tudna találni, és segélyezettből adófizetővé válna. Ennyi pénzből már egy skandináv minőségű, hiperhatékony szolgáltató-rendszert is fel lehetne építeni.⁵ Számoljuk végig: ha Kovács János januártól novemberig közmunkán dolgozik, ez havonta kb. 90 ezer forintba kerül a költségvetésnek, 11 hónapon át. Ha ehelyett a munkaügyi kirendeltségen egy jól képzett munkaügyi tanácsadó felméri a meglévő és hiányzó iskoláit, képességeit, és munkapiaci esélyeit, megkeresi a neki megfelelő képzést, vagy más felkészítő programot, és segíti az álláskeresésben, akkor János 8 hónap múlva, szeptembertől már jó eséllyel munkába áll, egy valódi munkahelyen. A képzés és felkészítés többbe kerül, mint ha közmunkán dolgozna, de ez nem tart örökké. Ha mondjuk három hónapig, havi 160 ezer forintot költünk rá, és utána még négy hónapig tart, mire munkát talál, ezek a kiadások akkor is mind megtérülnek egy éven belül, ha János sikeresen munkába áll.

Állami kiadások és bevételek közmunka vagy képzés esetén, egy főre, ezer forintban

Forrás: BI számítások

Igaz, hogy nem lehet mindenhol és mindenkit néhány hónapos felkészítéssel visszasegíteni rendes állásba, de az is biztos, hogy sokaknak már egy kis segítség is elég lenne ehhez. A közmunkások felének van valamilyen szakképesítése, és hatból egy közmunkásnak érettségije is van. Nehéz elhinni, hogy nekik is a közmunka a legjobb megoldás, miközben az érettségizett munkavállalók foglalkoztatási aránya majdnem háromszor akkora, mint a nyolc általánost végzettké.⁶ Minden hatodik közmunkás 25 év alatti: őket biztosan megérné képzésre küldeni, mert sok idejük van még a nyugdíjig. Nem mindegy, hogy valódi esélyt kapnak, vagy egész életükben a közmunka és az állami segélyek között fognak ingázni.

INFOGRAFIKA: http://budapestinstitute.eu/uploads/BI_vizu_2015_06_kozmunka_vodor.pdf

¹ Scharle: [Tartós munkanélküliség a visegrádi országokban: tévutak és megoldások](#). BI Tények és Javaslatok 2014.1.

² Cseres-Gergely és Molnár: Munkapiaci helyzet a közfoglalkoztatásból való kilépés után, Munkaerőpiaci Tükör, MTA-KTI, 2015. A valódi állásba kerülés esélyét több tényező is rontja: a közmunkásoknak kevesebb ideje van állást keresni, és a tartós munkanélküliek alkalmazására ösztönző járulék-kedvezményre sem jogosultak.

³ Portfolio: [Közmunkásokkal spórolhatnak egyes állami intézmények](#), 2015. május 28.

⁴ A közmunkások ugyanis hivatalosan nem számítanak munkanélkülinek. Portfolio: [Így tarol a közmunka](#), 2015. február 21.

⁵ A munkanélküliek képzéseit sok kritika éri és részben jogosan, bár a szórványos hatásvizsgálatok szerint még így is eredményen működtek (pl. Kézdi: [A foglalkoztatáspolitikai programok hatásvizsgálata](#), Munkaerőpiaci Tükör, MTA KTI 2011. Adamecz et al: [Foglalkoztathatóságot javító beavatkozások célcsoport- és hatásvizsgálata, Budapest Intézet, 2013](#)). A korrupciót és a gyenge minőséget jó szabályozással ki lehet küszöbölni (lásd pl [Adamecz et al 2014](#)) szemben a tömeges közmunkával, amit semmilyen korrekció nem tesz hatékonyá.

⁶ Hajdú et al: [Az érettségi védelmében](#), Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek, MTA-KTI, 2015.